

*Подлесна Г.В., кандидат психологічних наук,
доцент кафедри філософії, історії та педагогіки
Полтавської державної аграрної академії*

Особистісно-орієнтаційна технологія навчання у процесі викладання «Психології»

Сучасні тенденції розвитку вищої освіти в Україні передбачають створення позитивних умов для гармонійного індивідуального розвитку особистості студента й реалізації її соціокультурного й науково-технічного потенціалу в різних сферах життя. Пріоритет розвитку особистості визначається в основних засадах особистісно-орієнтованого навчання, що проявляються у створенні психологічно комфортних умов навчання, розвитку пізнавальних здібностей особистості, суб'єкт-суб'єктному (діалогічному) характері педагогічної взаємодії, набутті знань через особистий досвід суб'єкта навчання, задоволенні потреб реалізації інтелектуальних, культурних, творчих можливостей особистості. Сучасному суспільству потрібен фахівець у певній галузі науки, техніки, економіки, виробництва не лише функціонально готовий до професійної діяльності, а й сформований як творча, соціально-активна особистість, здатна до гнучкості й креативності, пошуку й прийняття самостійних рішень у різних професійних і життєвих ситуаціях. Наразі актуальність проблеми реалізації принципів особистісно-орієнтованого підходу у вивченні «Психології» професійного спрямування зумовлена особливостями адаптації особистісно-орієнтованих технологій і методів навчання до конкретних умов навчального процесу й подоланням протиріччя між зростаючими потребами в творчій самодіяльності особистості й існуючою практикою викладання.

Головним принципом розробки технології особистісно-орієнтованого навчання є визнання індивідуальності дитини, створення необхідних і достатніх умов для її розвитку. Особистісно-орієнтоване навчання має забезпечити розвиток і саморозвиток особистості, виходячи з виявлення його індивідуальних особливостей. Технологізація особистісно-орієнтованого процесу передбачає спеціальне конструювання навчальних текстів, дидактичного матеріалу, методичних рекомендацій до його використання, типів навчальних діалогів, форм контролю за особистим розвитком студентів у ході оволодіння знаннями.

Увібравши в себе елементи різних методик (розвивального, модульно-рейтингового навчання, педагогіки співробітництва тощо), особистісно-орієнтоване навчання (ООН) від інших педагогічних систем відрізняється тим, що жодна з них не ставила за мету зробити особистість студента суб'єктом навчальної діяльності, забезпечити можливість навчання за індивідуальною програмою, створити умови для його самовизначення й самореалізації, не спиралася на інтереси, цінності, схильності, психолого-фізіологічні особливості (пам'ять, увага, уява, мислення) особистості.

Для особистості студента найважливішим є виокремлення життєво важливих цілей опанування матеріалу, якість якого залежить передусім від особливого значення його для особистості студента.

Види завдань на заняттях за особистісно-орієнтованого навчання:

Завдання на створення можливостей самопізнання ("**Пізнай себе!**"): за поданим викладачем планом, схемою, алгоритмом студент перевіряє виконану ним роботу, робить висновки про те, що вдалося, де були помилки; аналіз й оцінка характеру своєї участі в навчальному процесі; ступінь активності, ініціативності, позиція у взаємодії з іншими студентами; "дзеркальні завдання" — знаходження особистих якостей або навчальних характеристик у навчальному матеріалі.

Завдання на створення можливостей для самовизначення ("**Обирай себе!**"): включають аргументований вибір різного навчального матеріалу, способу виконання завдань (з ким і як виконувати завдання), форми звітності про виконання завдання.

Завдання на "включення" самореалізації ("**Перевірйй себе!**"): ці завдання вимагають творчості в змісті роботи, творчості в способі виконання роботи (перетворення змісту на схеми, опорні конспекти); вибір студентом різних видів завдань (науковий звіт, інсценування, презентація та ін.).

Завдання, які орієнтовані на спільний розвиток студентів ("**Створи разом!**"): "мозковий штурм", театралізація, групові проекти, інтелектуальні командні ігри; творчі спільні завдання з (або без) розподілом викладачем організаційних ролей у групі (керівник, лаборант, експерт, та ін.); спільний аналіз процесу й результату роботи.

Завдання й група методів організації спільної роботи, які спрямовані на розвиток намірів змінити себе ("**Змінюй себе заради себе!**"): завдання, які дозволяють добровільно обрати вид навчальної роботи, проаналізувати на добровільних засадах результати роботи самим студентом (добровільне самооцінювання); завдання на опрацювання своїх навчальних перспектив; завдання на вияв особистих якостей (ці завдання не оцінюються в балах).

Для цього на основі теоретичного та практичного аналізу була розроблена технологія особистісно-орієнтованого заняття при вивченні дисципліни «Психологія», що включає в себе різноманітні методи активізації навчальної діяльності студентів. Доцільним виявилось застосування диспуту, дискусій («круглий стіл», «засідання експертної групи», «форум», «симпозіум», «дебати», «судове засідання»). Результати впровадження технологій – зміни в характері взаємодії між студентами, викладачем та студентами: формування орієнтації на врахування емоційного стану партнера зі взаємодії, створення сприятливої емоційної атмосфери, активізація ствердження студентом власного «Я»; позитивна динаміка рівня сформованості комунікативних умінь.

Збагачення класичної лекції нетрадиційними прийомами, які активізують діяльність майбутніх фахівців дозволило впровадити лекцію-бесіду (діалог), лекцію-дискусію, проблемну лекцію, лекцію-консультацію. Особлива увага приділялася лекції-аналізу конкретної педагогічної ситуації, яка розглядається як технологія вирішення ціннісно-сміслових проблем.

Література:

1. Волкова Н.П. Особистісно-орієнтовані технології навчання професійно-педагогічної комунікації // Збірник наукових праць Бердянського державного педагогічного університету (Педагогічні науки). – №4. – Бердянськ: БДПУ, 2005. – 210 с.
2. Турянська О.Ф. Теорія і практика особистісно орієнтованого навчання історії в школі: [монографія] / Ольга Федорівна Турянська. - Луганськ : Вид-во ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2008. - 496 с.